

FOLK OG LAND

NR. 16 — 15. ÅRGANG

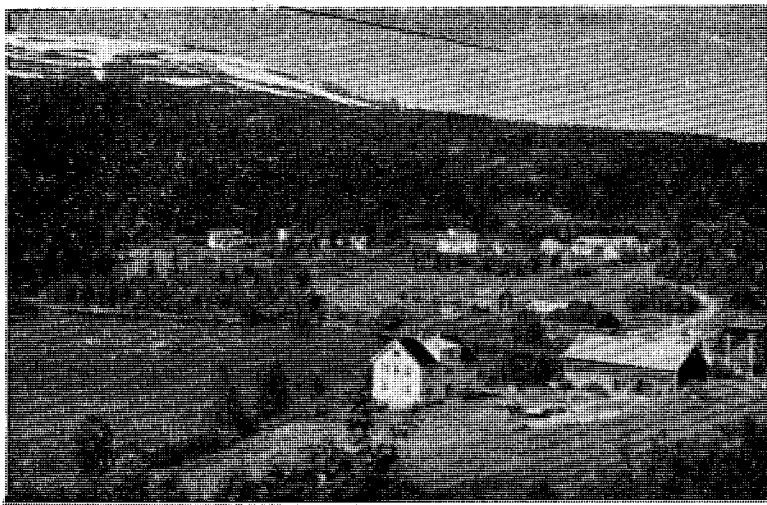
LØRDAG 6. AUGUST 1966

LØSSALG 1 KRONE

ALEXANDER LANGE:

Sannheten om Majavatn

SPENNENDE FLUKTSKILDING AV LEIF B. LILLEGAARD. MEN FORTIELSE AV VESENTLIGE FAKTA, FØRST OG FREMST REGJERINGEN NYGAARDSVOLDS FORDØMMELSE AV DETTE KYNISKE BRITISKE SOE-TILTAK SOM GRUNNET LØGN OM ØYEBLIKKEG INVASJON PÅ HELGELAND KOSTET MANGE BORTKASTEDE TAPRE MENNS LIV. VAR GENERAL ØEN, ELLER ANDRE NORSKE IMPLISERT I MAJAVATN BAK REGJERINGENS RYGG?

Fra Majavatn.

I manuskriptet har jeg under hovedoverskriften satt et geledd av pund sterling-tegn slik: £ — — —. Dette gir meget av den hele og fulle sannhet om Majavatn, britiske pund og britisk løgn. Eller «MAJAVATN-TRAGEDIEN» som Leif B. Lillegaard dog ser seg nødsaget til å kalle den i sin tross alt leseverdige bok på Gyldendal Norsk Forlag, Oslo 1964. I sitt ellers misvisende og selvforsvarende forord som vi skal komme tilbake til, skriver «generalloytnant» Bjarne Øen blant annet: «Denne boken handler om landsetting av commandos på de ytterste holmer og skjær langs Helgelandskysten, om mot, oppofrelse og fedrelandssinn i de onde år. ...Men kanskje alle vil stille seg det spørsmålet man har stilt seg tidligere: Var hensikten, resultatet, ofrene verd? Hadde det noen betydning det han gjorde, den anonyme gårdbrukeren, fiskeren, og alle de andre som uten å nøle førte folk til farlige steder og som sloss uten å være kommandert til det, uten erstatning for tort og svie, og som uten kny adlød den frihetsflammen som brenne i dem.» Denne general without merit har glemt at hans egen emigrant-regjering fordømte Majavatn.

I imperiets stabssjefkomité hvor generalfeltmarskalk Alanbrooke var sjef ble invasjon i Norge skrinlagt etter et stormende møte med Churchill 12. oktober 1941. Dette står på side 262 i «The Turn of The Tide» av Arthur Bryant. Collins, London 1957.

Lillegaard er stygg mot bokens og sitt eget eftermæle når han ikke tør fortelle — ja jeg går ut fra at han ikke er en kjøpt og betalt britisk agent — ikke tør fortelle at villførte nordmenn i et antall av 37 døde unyttig for illegal innsats på okkupert område av høyeste faregrad etter folkeretten — etter å ha blitt forledet av

britisk løgn til en innsats som de ellers ikke ville ha deltatt i. — Som jeg siden skal påvise. — Likeledes tør ikke herr Lillegaard nevne pakkemordet av 3. august 1943 på småbruker Rødvik Nilsen, gårdbruker og sabotør Erling Grannes' nabo ved Majavatn. Hvorfor dette mord? Dette burde De ha forklart i Deres bok om Majavatntragedien. Det var kanskje den verste tragedie av dem alle!

De absolutt tapre norske Linge-løvene med silent killing kniv, sprengstoff og litt av hvert annet som kom inn på for eksempel Helgeland med en britisk løgn til gode nordmenn, de skadet ikke Wehrmacht, tvertimot de ble av denne brukt som påskudd til å trene den i en blid okkupasjon delvis innsovnede tyske soldat. Dette har jeg skriftlig bevis for i Fehmers og Essers rapport om illegaliteten i Norge. Nu skal vi bevilge oss et vesentlig sitat om denne folkefiendtlige virksomhet under okkupasjonen på Helgeland.

Løvene Nygaardsvold og Lie brøler mot Majavatn og britene.

Herrene Lillegaard, John Lyng og sjefredaktør Christensen synes ikke å være oppmerksomme på følgende som er trykket i et svært offisielt verk som heter «Regjeringen og hjemmefronten under krigen. Akistykker utgitt av Stortinget».

Dette verk som har ligget upåaktet av våre efterkrigsprofitorer er trykt hos Aschehoug & Co. (W. Nygaard) Oslo 1948.

La oss nu se hva den norske London-regjering, som av og til kunne være ganske nasjonal, og tildels uavhengig i sin selvvalgte, men vanskelige stilling, skrev om Majavatn. Hvorfor har ikke de norske majavatnskildrere oppdaget disse vesentlige ut-

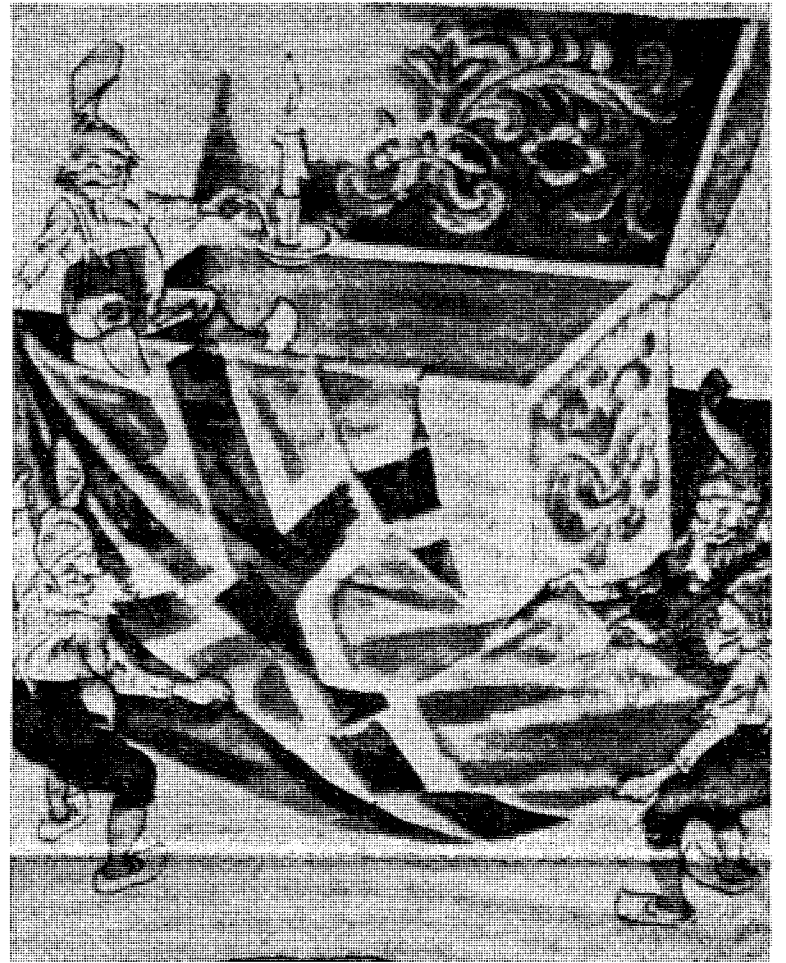

Leif B. Lillegaard.

Forts. side 4)

OLAV HOLM:

EMUER

Patriotisme på mørkeloftet.

I.

En emu, hva er det for noe? Det er en australsk strudseart, som er blitt kjent over hele verden p.g.a. sin taktikk å stikke hodet ned i ørkensanden, når den tror seg utsatt for fare eller ubehageligheter. Dermed tror den den hellige grav vel forvaret. Emuen er ikke som sin strålende afrikanske fetter utstyrt med overdådige fjær på vinger og hale. Den ser tvertimot fattigslig ut, hvilket kanskje er forklaringen på, at den flakser med vinge-

stumper og halestubb, så snart faren er over og føler seg som en pokkers kar.

II.

Det er skikket til å vekke forundring — i noen grad — at dette emuens adferdsmønster i farens stund, har vakt slik oppmerksomhet. Den har jo dette tilfelles med mange andre av Vårherres skapninger, ikke minst de som går på to.

Under okkupasjonen her i landet — om forlatelse — under krigen selvfølgelig — under «krigen», ble der bokført, etter hva der nylig er opplyst ikke mindre enn firtitusen emuer, hvorav en del — i mangel av ørken og sand — med krumme knær og dødsforakt sporenstreks bega seg inn på skauen for først å vise seg igjen på signalet «Faren over». Og for da, i likhet med den australske utgave av arten, å bakse med vingene m.v. Flertallet drog allikevel ikke på skauen før dagen før dette signalet gikk, for senere å kunne paradere for hans hjemvendte majestet og motta hans anerkjennelse. Det gikk nok litt rundt

(Forts. side 2.)

Bjarne Øen.

EMUER -

(Forts. fra side 1)

for ham også. Dette har ellers fortsatt gjennom de siste tyve år og har for tiden en oppblomstring.

En enkelt emu, eller var det kanskje flere, som stod bak foretagendet?, fikk seg endog utlevert tillåns fra de «allierte» makter en tropp krigsfanger til fotografering under en forestilling, hvorunder en ganske alminnelig emu av middels størrelse avleverer (i militære former) tilsynelatende sine krigsfanger til seierherrene. Man bør ikke le av dette, hvor komisk det enn er. Emuen følger bare sitt naturgitte adferdsmønster å bakse litt, når faren er over. Det er et uskyldig utslag av rabies militaris, likesom det såkalte MilOrg heller ikke er noe mer. Begge deler er like ubrukelig i krig som salig Magnus Erlingsøns forsøk på å styrke sin stilling ved å bruke militære analfabeter ved Fimreite for åttehundre år siden.

III.

I rettferdighetens navn må man på den annen side yde den håndfull unntagelser med menn som Max Manus i spissen all honnør for hva de gjorde ut fra sitt syn på, hva som tjente landets interesser. De høstet ikke annen takk fra sine «allierte» enn betegnelsen slyngler (rascals), fordi de ikke respekterte folkeretten og Haagerkonvensjonens regler.

Fra tungtvannssaksjonens ledelse er der også tatt avstand fra slike former for krigføring. De koster mer enn de smaker. Det er de emuer som stakk hodet i sanden, som kjekker seg nu. Styresmaktene har i heftet «Hvis det skulle bli krig» også tatt avstand fra slik «krigføring».

IV.

Emunaturen møter man også på andre områder. Blir emuen konfrontert med kjensgjerninger, som strider mot hans ønsketekning, som f. eks. den kjensgjerning, at det var Vestmaktene, som erklærte Tyskland krig i 1939 — ikke omvendt, som man gjerne vil ha det til, så blir han enten rasende eller «holder seg for ørene» og søker å få sine omgivelser til enstemmig! å gjøre det samme. Jfr. lærerværelset på Årvoll og Bryn skoler for noen år siden og forsøkene på å forhindre folk i å lese denne avis. Alt sammen typisk emu.

V.

Der kom for en tid siden ut en bok av en engelsk journalist. Den vakte oppsikt blant de hjemlige emuer, som fant at boken burde vært tiet ihjel. Typisk for emuehodet i sanden. Boken ble sjikanert ut av bokhandlervinduer.

Vedkommende journalist hadde foreslått en diskusjon om saken i TV. Avslått, selvfølgelig, av de derværende emuer, som ikke aktuelt. Boken har ikke destomindre foranlediget en «motbok» i UD, forfattet for sikkerhets skyld av tre særlig prostituerte emuer. Man synes ikke å være enige i TV og UD om at saken ikke er aktuell.

VI.

Ellers er man vitne til at emuer, som på grunn av slett samvittighet føler seg særlig utsatt, har stukket sine hoder i en sandørken, som de kaller Historiens Dom. Nu er det så, at alle mennesker i større og mindre grad er bekymret for sitt ettermæle. De har kanskje merket seg Håvamåls ord: «Manns ettermæle dør aldri.» Nu står de med hodet begravet i Historiens Dom og håper på at faren skal gli over.

VII.

Der er en mann i Norges historie, som er blitt udødelig. Han het KARK. Det bør sies som formildende omstendighet for ham, at han var ihvertfall ikke justismorder og enn mindre med overlegg. Justismord av vanvare har jo forekommet, jfr. Hetlesaken, og det kan vel tenkes at enkelte juridiske skolelys med liten kontakt med det levende liv, ikke har forstått, at de var redskaper i en verdensomspennende utrenskningsaksjon rettet mot alle kommunismens fiender. M.a.o. Stalins rakkerknekter mot egne landsmenn. Denne utrenskning har i de forskjellige land tatt forskjellige former, jfr. MacCarthys plutselige død i USA, som der ikke er gitt noen forklaring på, kun en enstemmig forømmelse av ham i verdenspressen. Så lett spill som i Norge har Stalin ikke hatt i noe annet land.

For utrenskningsaksjonens bakmenn her i landet, de som organiserte den på tilsynelatende rettslig grunnlag, er der ingen formildende omstendigheter. De har ingen sjanse til å slippe så billig fra sitt ettermæle som Kark engang. Enkelte er allerede havnet «der isunne brunne blå» for å tale med Draumkvedets ord.

Olaf Holm.

REDAKTØR JOHAN WOLL IN MEMORIAM

Det tynnes i rekkene av den gamle garde. Den 19. juli døde Johan Woll og ble begravet på Solia kirkegård den 25.

Han ville vel gjerne ha dødd før, men skjebnen ville at han skulle leve sin tid ut.

Og det gjorde han som nabo til Diger-Ronden, eremitten på Sjølisetra, som «Kjetteren fra Zoana» eller munken Vendt.

I en opprevet tid ble jeg kjent med denne merkelige personligheten som de med makt utpekte som redaktør for Østlendingen.

Da jeg av og til lider av skrivekløe, sendte jeg ham av og til noe. Og han var så vennlig innstillet at han trykket alt jeg skrev og av og til gav mine funderinger fete typer og lederplass.

Det var noe enstående for meg — for som regel ble det kurven eller minste petit på bortgjemt plass, selv om jeg kunne kalle meg forfatter.

I de magre år for oss og fete år for de gode demokrater ble vi bedre kjent, han som arbeidssjef i en av Stalins og Tranmæls konsentrasjonsleire. Og så fikk jeg noen glimt fra et beveget og innholdsrikt liv.

Johan Woll var sønn av en prest som på liv og død ville gjøre prest av ham. Det nektet han plent fordi han alt i unge år gjennomskuet hykleriet. Så sendte faren ham til en bror i Amerika som var teologisk professor. Derfra rømte han, og sytten år gammel ble han overfalt av røvere med kniv og revolver en gang han hadde vært på innkjøp for farmeren hvor han hadde fått arbeide.

Røverne hadde revolvere og lange kniver. Woll hadde bare en gammeldags okspeis med en blykule i enden, men den brukte han. Selv om synet var svakt, så slo han med kraft, og etter bataljen kom han nesten helskinnet tilbake med alle varer i behold. En røver lå død på valplassen. Det var ikke en gang gjenstand for tiltale og påtaleunnløstelse, langt mindre tap av stemmerett og almen aktelse. Den gang.

Faren hans var stri, men Johan skyldte på nærsynthet og ville ikke bli kirkens mann. Som plaster på faderens sår tok han dog organisteksamen. Men han begynte som journalist i «Ørebladet».

Og så traff han alle tidens personligheter fra Lebesbymannen til Sven Elvestad og Dørnberger. Han tok et oppdrag for den svenske stat og drev arkivstudier i Tyskland om den svenske innsatsen i tredveårskrigen. Et oppdrag

Månadsbladet FRIHUG

Frisinna helse-, tidtrøyt- og diskusjonsblad. Siste store opplysnings-emne: *Quisling og rettsoppgjøret*. Fylgjetong: *Den spanande livssoga til Jack London, ill. og utarbeidd etter beste kjelder*. Årspris kr. 20,—. Postgiro for bladp. 80 821. Utgjevar: Erling Seim, Kinn.

Tannlege MARTIN KJELDAAS

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 75 54

han fullførte såpass bra at han fikk Vasaordenen.

Han fant sin make der nede, og en venn av ham presenterte ham for en mann som het Adolf Hitler og som var sjef for et ubetydelig parti.

— Hvilket inntrykk gjorde han på deg? spurte jeg Woll en gang.

— Når jeg skal være helt ærlig, så vil jeg si at intet menneske, og jeg har truffet mange, har gjort slikt inntrykk på meg. Det var som det strålte et blått lys av ham.

Så la han til: — Men siden han fikk makten har han ikke imponert meg. Men han er jo en av de få politikere som har innfridd sine valgløfter og gjennomført sitt program.

I krigens dage søkte og fikk Johan Woll tysk statsborgerskap for å redde konas eiendom. Han reddet den, men mistet sin egen gård og grunn og troen på det gode i menneskene.

Ribbet for alt jordisk gods og samtlige illusjoner om menneskene i Guds billede drog han opp til Rondane. Der fikk han hjelp og husrum på en nedlagt sæter, og der levde han i de atten år han hadde igjen.

Dyrene var ikke redde for ham. Han gjorde intet menneske noe ondt, men han skydde denne verden. Men omsider skrev han igjen i de fleste norske og mange utenlandske aviser.

Jeg ville besøke ham igjen som ofte før. Hørte han hadde kommet på sykehus. Så besøkte jeg Diger-Ronden og stod vel på toppen i samme øyeblikk som min gode venn og felle sovnet inn.

Tiden går og tiden tar oss alle. Men vi lever videre i minnet, og vel på en annen frekvens. Alt går igjen, og enhver kommer dit han skal og ikke lenger.

Takk og farvel, Johan Woll!

Ola O. Furuseth.

Tysk turist tvangsutskrevet som fransk soldat

«Jeg elsker Frankrike og jeg har tilbragt deilige ferier her, men jeg er tysker. Jeg tenker tysk og jeg har alltid bodd i Tyskland. Vær så snill å hjelp meg!»

Slik skrev den 26 år gamle Serge Splittberger til den franske statssjef de Gaulle og til den tyske forbundspresident Lübke. Han forfattet skrivelsen i en celle i militærfengslet i Toulouse, hvor han sitter bak gitteret — dømt for faneflukt fra den franske hær.

Splittberger ble født i Poitiers i et jernbanetog. Hans mor var på reise til Gurs i Sør-Frankrike. Toget hvor Serge kom til verden var et fangetog. Hans mor var på vei til en fransk interneringsleir.

Splittbergers far var på denne tid tysk soldat. Han falt i krigen.

21 år senere meddelte det franske konsulat i Trier Serge Splittberger: «De er fransk statsborger og militærtjenestpliktig i Frankrike!»

Splittberger, som alltid tilbringer sine ferier i Frankrike, ble så «innkalt» av franskmennene under en slik reise i 1961. Han flyktet 3 ganger og ble knepet igjen alle gangene. Etter den tredje arrestasjon ble han dømt for faneflukt og havnet i militærfengslet i Toulouse.

Vask, maling, tapetsering, mønstermaling

RIMELIG

1. KLASSES FAGMANN

— Telefon 26 55 30 —

TANNLEGE MAAMOEN

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 43 33

DAGLIG FRISKE BLOMSTER

Blomsterforretning

SYNNØVE LIE

Kranser til alle priser

Frognerveien 30, Oslo

Tlf. 44 22 30

KRISTNE VENNER

Har du lyst til å treffe gamle venner i et åpent miljø? — *Kristne Venner* møtes den første fredag hver måned i Colletts gate 43. Etter en tale er det bevertning og anledning til selskapielig samvær.

Møtetid kl. 19.30.

FOLK OG LAND

UAVHENGIG POLITISK PUBLIKASJON

Redaktører:

ODD MELSOM, ansvarlig

ALEXANDER LANGE

Hemmelighetskremmeriet

Det er noe den litt bedre orienterte merker seg med en gang ved gjennomlesning av UD's anti-Hewins-bok, dette at forfatterne lekende lett hopper over avgjørende kjensgjerninger som de senere års forskning har brakt for dagen. Riktignok gir professor Andenæs det utseende av at han drøfter — og tilbakeviser — de innvendinger som er reist mot «retts»oppgjøret, og også hans professorkollega Skodvin demonstrerer ved hver anledning hvor usedvanlig «objektiv» han er. Men ingen av herrene, som med slik selvsikker arroganse doserer den rette oppfatning av okkupasjonen med dens prolog og epilog, gjør noe forsøk på å forklare for eksempel etterfølgende kjensgjerninger som er temmelig avgjørende når det gjelder å bedømme det som foregikk.

Britten Ralph Hewins har som kjent både i sin bok og i avisartikler sagt temmelig like ut at det forelå en avtale bak folkets rygg mellom iallfall visse medlemmer av Nygaardsvoldregjeringen og det britiske krigsparti med Churchill i spissen. Han antyder at det i de hemmelige norske arkiver kanskje finnes noe om den sak. FOLK OG LAND — som våre såkalte samtidshistorikere burde studere litt mer inngående — brakte i sitt nummer for 10. juli ifjor sensasjonelle opplysninger som bestyrker dette. Karakteristisk nok later hele det offisielle Norge som om en ikke har lest vår artikkel. La oss da friske det opp her.

Artikkelen viste at det gull fra Norges Bank som heltesagaen har fortalt så meget om i forbindelse med overføringen til England i april dagene 1940 bare var restene av gullbeholdningen. Allerede før 9. april 1940 begynte en å evakuere det norske gullet. Vi brakte i faksimile følgende erklæring fra det svenske Rederiaktiebolaget Transatlantic av 9. juni 1965: «— — — att de flesta av våra fartyg på linjen Sverige—USA en tid före 9. april 1940 gick in till Bergen för att lasta guld. Dessa fartyg, som alla var på 6000—7500 ton d.v. var «Glimmaren», «Goonawarra», «Hammaren», «Innaren», «Temnaren» och «Vingaren». Även fartyg tillhörande Svenska Amerika Linien anlöpte Bergen ett flertal gånger.»

Hewins, som dengang var Skandinaviakorrespondent til «Daily Mail», fortalte også i en artikkel ifjor i «Stavanger Aftenblad» om de britiske forberedelser i Stavanger og på Sola flyplass måneder før 9. april, og franske og britiske offiserer rekognoserte havner og jernbaner i Norge på samme tid. Intet av dette kunne ha skjedd uten norske myndigheters vitende. Den franske offiser som oppsøkte oberst Sundlo kom således direkte fra 6. divisjon.

Videre tør nevnes forholdene med den mobilisering som ikke ble foretatt skjønt regjeringen var vel vitende om de tyske planer. Jfr. i den forbindelse vår artikkel i forrige nummer om de sveitsiske avsløringer. Det kan ikke være noen annen forklaring på dette enn at en hadde hemmelig avtale om en britisk okkupasjon og kunne risikere sammenstøt med britene hvis det norske forsvar var mobilisert. Om det bare var enkelte av regjeringens medlemmer i samråd med fremtredende stortingshold som var ansvarlige for dette forræderi kan det foreløpig ikke sies noe sikkert om. Det er ingen idag som våger å røre ved dette varme jern. Det er imidlertid en kjensgjerning at generalstabssjefen ikke bare henvendte seg til forsvarsministeren om mobilisering, men også direkte til Kongen, hvor han ble avvist meget bryskt.

Rettsoppgjørets
vuggevise

En av våre lesere har sendt oss etterfølgende modernisering av en gammel aftenbønn som han kaller «Rettsoppgjørets vuggevise» og som han synes passer i forbindelse med «imøtegåelsen» av boken til Hewins:

«Når jeg legger meg til hvile
tretten engler om meg står.»
Rettsoppgjør du kan nok smile,
ingen busemann deg når.

Englen Andenæs ved puten,
Paal ved foten passer på,
Erkeenglen, han med tuten,
ser jeg ved din høyre stå.

Erik Blodøks hvitt bevinget,
fanebustet englen Sven,
Gundersen med fler fra tinget
står med hanene i spenn.

Dog en sisikk hørtes sjunge
om det triste den har sett:
Du er ingen ormtlig unge,
men en bytting rett og slett.

— vig.

Verst?

Hva er verst, at et enkeltmenneske begår en forbrytelse, eller at staten gjør det?

Hva er verst, at en forbrytelse blir begått, eller at den skyldige motsetter seg, at den ved forbrytelsen forvoldt skade blir erstattet?

C. B.

Er det derfor den militære undersøkelseskommissjons innberetning hemmeligholdes så omhyggelig 25 år etter disse hendelser og ikke lar seg fremskaffe trass i overlege Scharffenbergs gjentatte krav i avisartikler og på annen måte?

Og er det anstendig å sende ut en offisiell beretning om det som hendte, beregnet på utlandet, når så avgjørende dokumenter og forklaringer som det foran nevnte mangler?

Og skal regjeringen Borten av hensyn til et par avdøde hellige kuer fortsette dette hemmelighetskremmeriet og dermed hjelpe Arbeiderpartiet til å skjule sin bedrøvelige fortid?

La oss få papirene på bordet og la oss få høre hvorfor Norge eksporterte store mengder gull i tiden før den tyske invasjon.

Arkitekt

HUSTAD

Bærumsvn. 5 — Ø. Ullern
Telefon 55 61 29 — Oslo

Peder Aas talt for sitt land

Peder Aas kan brukes til nær sagt alt mulig. Står en i beit, så er det han Peder. Han kan være både skurk og forbryter, forræder og krigshelt.

I den vakre laksebygda Surnadal på Nordmøre, under den 63. breddegrad, sto en fredsvåren 1945 foran en stor vanskelighet: Krigen var slutt, og av en befolkning på vel 3 000 kunne det ikke påvises en eneste som var «falt for sitt land».

Folketallet hadde tvert imot økt betraktelig, og det mens andre blødde seg ihjel. Under okkupasjonen hadde kommunens budsjettposter firedoblet seg, så nær som fattigbudsjettet, som hadde minket til det halve. Og militsen av 1940 måtte bruke kammersvinduet til triumfbue, da den kom hjem fra livets Jorsaltog, — ved natt, helskinnet, men uten borse.

Nå gjaldt det å bevare bygdas ansikt. Hvem kunne skaffe et lik eller avgi sitt eget kadaver til et monument eller en monolitt?

Peder Aas ble redningen. Han skrantet en tid, og ut i juni ble det klart at han led av leverkreft. Den 28. ebbet livet ut, og distriktslegen, som også var leder av Hjemmefronten, fant intet i sin bok om at det ikke gikk an å «falle for sitt land» av leverkreft, også etter krigen var slutt.

Og ingen ville benekte at Peder hadde vært motstandsmann med god nasjonal holdning.

Kjære Peder! Her ligger du, mens vi feirer friheten og gleder oss ved et fritt Norge, — i rødt, hvitt og blått. — Du som vi mest av alle i dag har grunn til å takke. — La meg da uttrykke håpet og ønsket om, at vi som fikk overleve, vil fortsette i din ånd.»

Hvis noen tror dette er overdrivelse eller eventyr, bør de gå opp på Universitetsbiblioteket i Oslo og slå opp i Romsdalsposten for 29. juni 1945, Dødsannonser: «— døde stille og fredelig på Trondhjems sykehus 28. ds. Familien.»

Det står riktignok ikke Peder Aas, men et annet navn.

Få så utlånt det 4 binds «monumentalverket» «Våre falne» og søk det samme navn der, alfabetisk.

Har dette standardverket mange slike falne?

Dette kan synes ondskapsfullt av meg, men da jeg hører til den minoritet som av dagens propaganda tvinges

til å bære kadavrene av slike «helter» på ryggen min, tar jeg meg den frihet å peke på sammenhengen.

Arne Arnes.

—o—

N.R.K.'s diktatur

Folk og Lands redaksjonelle angrep på NRK har min fulle tilslutning. NRK er et meget farlig våpen i uanstendighetens tjeneste ved sin gjennomførte diskriminering av den store folkegruppe, som vi tidligere medlemmer av Nasjonal Samling og våre familier representerer. Men så er vel også storparten av dens stab håndplukkede jøssinger. Iallfall gikk det i sin tid i ukeblader en serie med disse menneskers vita. Det var ikke få av dem som ikke hadde vært små «helter» og følgelig brukbare i partiskhet i NRK. Og som herren så hans tjenere. For Ustvedt selv var jo i Sverige under okkupasjonen. Denne tidligere legemets helbreder fulgte ikke opp da det gjaldt sinns-helbredelser. Vi har jo broder Gabrielsens ufyselige hatsutgydelser nylig mot en død og dermed forsvarsløs mann. Og vi har Ustvedts aller siste bragd, den å nekte Ralph Hewins plass rundt diskusjonsbordet. Ville dette emne bli så livsfarlig for det løgntrull som har herjet i landet vårt nå i 26 år? Hva er egentlig diktatur hvis ikke NRK's opptreden kan betegnes som et sådant? Og hva mener NRK's styreformann, Eskjeland egentlig med sine ord om at NRK må ta medmenneskjelege hensyn? Er ordene utelukkende svada?

ABH

—o—

«Frihetsfacklan»
«Bohuslän Folkblad»
«Fosterländsk enad
ungdom»

— tre tidningar för frimodig självständighet,
för nordisk resning mot ödeläggande tidsanda,
för ökad respekt, för kompetens och skicklighet,
för disciplin och ansvarskänsla,
för män, kvinnor och ungdom med heder och ära!

Frisinnade Unions-
Partiet/Nordisk Ungdom
Ellös. (Sverige)

«FF helår sv kr 10:—
BF » » » 5:—
FEU » » » 4:—

MAJAVATN -

(Forts. fra side 1)

sagn om hvordan de skutte patrioter ble bedradd?

Vi siterer dette fantastiske fra bokens side 188 in extenso: **Dokument nr. 85. Johan Nygaardsvold til Trygve Lie, dat. London 12. februar 1943.** Skriv. Orig. (egenhendig) i U.D.

«Hvis J.S.' rapport 2) er ment som en redegjørelse for hvordan Regjeringen så på Majavatn- og Bittern-affæren, så er den i høyeste grad misvisende. De folk som får denne rapport må uten tvil få det inntrykk at Regjeringen både har sagt ja og amen til både Majavatn og Bittern. Og videre må de uvilkårlig få det inntrykk at enten er Regjeringen enig i alt hva disse folk gjør, eller også at Regjeringen er satt helt ut av spillet når det gjelder å tukle med saker som kan få de frykteligste følger for masser av våre folk hjemme.» — «Vi kan vel ikke godt si noe om hvor uansvarlig vi synes disse to kontorer arbeider.» —

Nr. 86. Trygve Lie til Bull 16. februar 1943. Regjeringen til Hjemmefronten.

Telegram. Konsept i U.D. Side 189:

«Statsministeren og jeg ønsker gjerne brakt til kretsens kunnskap at hvor uforklarlig det enn kan høres ut, hadde ingen av oss kjennskap til Majavatn- og Bitternsaken før vi fikk melding herom hjemmefra og fra nordmenn som hadde vært nødt til å flykte til Sverige. Heller ikke har vi hatt kjennskap til Televåg- og Rjukan-aksen. Hverken forberedelsene til ekspedisjonene eller valg av personer har vi vært kjent med. På grunn av forløpet av disse affærer er saken tatt opp med de militære myndigheter, og vi håper at forholdsregler er truffet slik at gjentagelser ikke skal inntreffe. På grunn av forholdene har vi ikke kunnet gå til drastiske skritt som avskjed av de ansvarlige. Ansvar ligger dels også på engelsk hold (Majavatn), og dels på norsk hold (Bitternsaken). Hvis den sivile krets hjemme skulle få orientering eller rapporter om lignende saker vedrørende de forannevnte som kretsen skulle mislike, må vi straks underrettes gjennom de vanlige kanaler. Vi deler nemlig fullt og helt hjemmefrontens syn på disse spørsmål, og er enig i at vi ikke unødig setter menneskeliv i fare.»

Her viser det seg altså at regjeringen kunne være antitribitisk i London, og mot Majavatn. Hvorfor skriver disse kjære drømmefabrikanten Lillegaard, sjefredaktør

Christensen, og Rinnanaktoren Lyng, som vel nu er kommet litt for høyt på strå, hvorfor skriver disse folk nesten bare tull om det sentrale i Majavatn-tragedien? Det sentrale er jo den norske emigrantregjerings reaksjon. Var det Øen Regjeringen ville avskjedige, men ikke turde?

I sitt forord til Lillegaards bok anfører generaløyntant Øen noe som absolutt ikke stemmer. Men det kan være et fåfengt forsøk på selvforvar og kanskje skrevet for at de henrettedes etterlatte skulle leve videre på den løgn om øyeblikkelig invasjon som var grunnen til at de henrettede reale norske patrioter bar våpen innover fjell og dal midt for synet på befolkningen. En lensmann som jeg kjenner godt fortalte således at en aften han kom forbi en kirke, så han i den skarpe aftensol som falt inn i sakristiet at man sto og pakket ut disse våpen... Det ble naturligvis regnet med av SOE at når tyskerne grep og skjøt sabotørene ville det bli hat i befolkningen mot tyskerne. Denne noble tankegang slo ikke til som man skal se for Majavatn-tragediens vedkommende. Det ble så altfor hurtig kjent i befolkningen, hvem forbrytelsen skyldtes. Det var hverken tyskerne eller N.S.

Herr Øen skriver noe som jo ikke er sannhet om forholdene etter 12/10 1941:

«Et av disse alternativer var en alliert landgang, i første omgang frigjøring av deler av Nord-Norge. I en slik situasjon er det klart at eksistensen av en hemmelig organisasjon i dette område av veltrenede styrker som kunne gi etterretning om tyskernes mottiltak og som kunne ødelegge lagre, hindre transporter og beskytte visse installasjoner som landgangsstyrkene ville få bruk for osv., ville være av stor, kanskje avgjørende betydning. Dette er i korte trekk bakgrunnen for det som skjedde ved Majavatn.»

Når man vet at invasjon i Norge ble definitivt skrinlagt av den britiske militære ledelse i et ganske visst stormfullt møte med Churchill 12. oktober 1941, så har administratoren i undergrunnen, herr Øen, med ovenstående lite velvalgte ord engasjert seg påfallende i Majavatn-tragedien og påkaller seg også de efterlattes oppmerksomhet. Fra den nye Lingeboken gjengis fra «VI MENN» nr. 28—1962 en forsinket erkjennelse av den

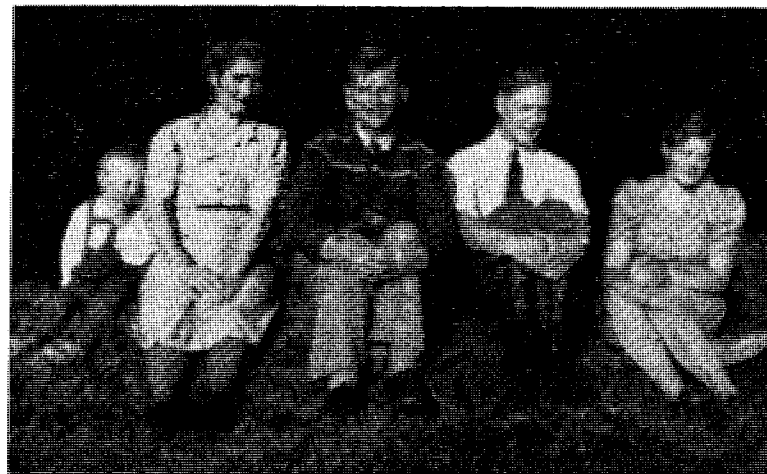
Feltmarskalk, viscount Alanbrooke.

britiske våpensmuglings farlige karakter, ikke for okkupanten, men for den offervillige befolkning:

«Idag kan man spørre hvorfor det ble bygd opp en så vidt stor organisasjon på Helgeland allerede i 1941—42. Det er en regel at hemmelige organisasjoner kan eksistere bare en begrenset tid i okkupert område uten å bli oppdaget av fienden. Det ligger nær å tro at norske liv ble utsatt for unødige fare gjennom oppbyggingen av militære grupper av slike dimensjoner så tidlig som i 1941.»

Det vil fremgå av det efterfølgende hvem som er de ansvarlige.

De britiske herrene har forøvrig vært på de trakter før. Vi leser således i et av ASCHEHOUGs eldre leksika: — «De store skogstrekninger i Vefsens øvre dalføre sammen med Hattfjelldalen herred utgjorde en større del av de Haalogalandske almenninger, som i det 18. aarhundrede gikk over i private hender og i 1865 solgtes til et engelsk kompani, som drev rovhugst der i noen aar. Den norske stat kjøpte disse skogstrekninger i 1900 av det engelske kompani.»

Den myrdede Rødvik Nilsen med familie.

SELVMOTSIGENDE ØEN

På første side i «DAGBLADET» for 18. februar 1957 hører vi en helt annen versjon enn den dulmende tale hos Lillegaard om de skjønne strategiske planer bakom Majavatn. Det heter således i overskriften over tre spalter: «En ulykke — sier general Øen om Churchills invasjonsplaner på Nord-Norge. Britene handlet av og til på egen hånd før 1942.»

«Efter min mening ville det vært en stor ulykke, ja, en føler seg fristet til å bruke ordet katastrofe, dersom britene i 1942 hadde gått til en aksjon på Nord-Norge, sier general Bjarne Øen, vår forsvarssjef idag og fra 1942 og fram til krigens slutt i en meget sentral stilling i planleggingen av aktiviteten på Norge fra Storbritannia i det hele tatt.

Jeg hørte i 1942 om Churchills ønsker, og jeg tror den uheldige aksjonen i Majavatnet og traktene omkring hørte sammen med planen om å rykke inn i Nord-Norge, men jeg så aldri noen fast utformet planer,» heter det i DAGBLADETS gjengivelse av herr Øens utsagn. Britene handlet på egen hånd da det gjaldt forsøk på aksjoner på Norge og uten at norske myndigheter ble spurt. Men det kan vi ikke klage så sterkt over. Det tok tid innen norske myndigheter hadde etablert seg, vi hadde ikke ferdigtrene styrker, vi hadde svært lite å sette inn, bortsett fra handelsflåten, naturligvis. Fra 1942 og krigen ut kan jeg ikke huske noen tilfeller der norske myndigheter ikke ble informert om aksjoner i Norge, gjengir Dagbladet som herr Øens utsagn.

Litt nedenfor kommer så herr Øen med en uttalelse, som Dagbladet har satt med halvfett. Den viser at de stadige løfter til den hjelpsomme «transportavdeling» om øyeblikkelig invasjon i Helgeland 1942 var pur løgn. Hadde daværende oberstløytnant Øen i 1942 slikt samarbeid med SOE at han var vitende om denne løgn, som førte 49 kvalitetsnordmenn i døden? (+ en svenske, kaptein Sjøberg).

«Skulle en invasjon i Nord-Norge vært iverksatt i 1942 — sier herr Øen i DAGBLADETS gjengivelse — måtte den vært så sterkt organisert, med støtte av fly og flåte, at det var utelukket at denne kunne mislykkes. Men noe slikt lot seg ikke gjøre i 1942.»

Denne herr Øens korrekte uttalelse i motsetning til hans utsagn om bakgrunnen for Majavatn-aksjonen i hans forord til Lillegaard er just hva feltmarskalk Alanbrooke og hans kolleger, ikke minst første sjølord, admiral Pound fremholdt i møte 12. oktober 1941 med Churchill, hvor denne definitivt oppga sin rabiante invasjonsplan i Nord-Norge.

Hva mente gjenlevende blant sabotørene selv etter at slaget hadde rammet dem?

Jeg siterer fra «Regjeringen og Hjemmefronten under krigen. Aktstykker utgitt av Stortinget». Fra dokument nr. 37, side 118. Originalen i U.D. Sendt med skriv fra Bull til U.D. i London 19/10 1942. Gjenpart sendt Forsvarsdepartementet:

«Pressekontoret (ved legasjonen i Stockholm) mottok omkring 20. september følgende melding fra Namsos, datert 9. september: «Angående kommandofolkene — i Namdalen 14 mann, så var Nils (organisasjonslederen i Brekkvassli) bedrøvet over at de ikke syntes fullt voksne for sin oppgave. De hadde tatt til sine fortrolige folk av den mest pratsomme type. Derfor ble deres gjøren og laden straks kjent blant folket i bygden... Ved nyttårstid kom en del personer direkte fra England for å organisere det hemmelige militærarbeid i Distriktet. 3 til 4 skipsladninger med våpen og ammunisjon ble etter hvert fordelt på hele Helgeland. Hva Grane angår ble våpnene losset i Vistenfjorden og båret over fjellet... En uke efter begivenheten ved Majavatnet ble lensmannen og lensmannsfullmektigen i Bindalen myrdet. Tyskerne har satt disse begivenheter i forbindelse med hverandre...»

En av karene, journalist Røald Bjerkeseth fra Mosjøen sier at det blant dem som har vært med på det illegale arbeid i Mosjøen og omegn, rår adskillig bitterhet over den vending saken har tatt. Kurerne fra England hadde stillet en invasjon i utsikt senest i juli måned d.å. og med slike forventninger gjorde distriktets unge menn en ypperlig innsats og tok stor risiko. Hele det illegale arbeid ble lagt an i tillit til løftene om invasjon. Bjerkeseth og andre har oppfattet det slik at løftet kom fra regjeringshold og det rår stor bitterhet over at slike løfter blir gitt

(Forts. side 8)

RELATOR:

Små kulturportretter post mortem

III.

GUSTAV BERG-JÆGER

For endel år siden hadde vi hatt en operasjon på et av våre mindre sykehus. Under våre første vaklende skritt ute i korridoren holdt vi på å kolliderer med en fyr i en hvit frakk. Uvilkårlig vek vi tilbake. Han hadde et av de brutaleste fjes vi hadde sett, og vi kunne ikke la være å tenke: Han der vil vi nødige møte på et ensomt sted ved nattetid.

Noe senere spurte vi sykesøsteren hvem frakkefyreren var.

— Han er vår barnelege, var svaret.

— Hva?

— Og barna er forferdelig glad i ham.

Ja, det er ikke lett å bedømme et menneskes karakter og profesjon etter utseendet. Det er da også et av roman- og filmforfatteres kjæreste tricks at han der ser ut som en biskop, i virkeligheten er erkeskurken. På den annen side er — iallfall i romaner — fyren med skurkefjeset verdens mest eiegede person.

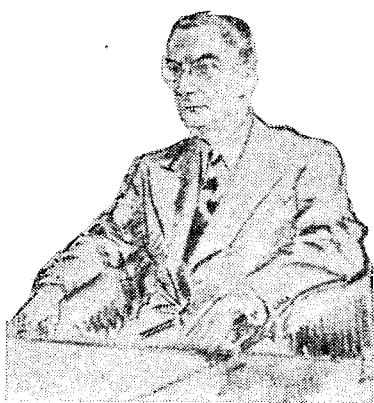
Inntil for et halvt snes år siden kunne en av og til støte på en pertentlig, noe gammeldags utseende herre som beveget seg adstadig og forsiktig.

Ved en leilighet hørte vi et par passanter utbryte:

— Han der ser ut som en ordentlig tørrfisk.

— Sikkert en kjedelig fyr.

Nei, nei, de kunne ikke ha bommet mer ettertrykkelig. Den tilsynelatende så

Gustav Berg-Jæger.

høytidelige herre var nemlig ingen annen enn teatersjef Gustav Berg-Jæger, en av de mest fargerike personligheter innen våre rekker.

Og kaster man et hurtig tilbakeblikk på hans bevegte levnetsløp så skulle man mene at dette i aller høyeste grad motsier de to passanters bedømmelse.

Han begynte — som så mange andre bra og også mindre bra folk — som journalist i «Morgenbladet». Og hvis en ung mann er sky og sjenert så finnes det ingen mer effektiv hestekur enn journalistyrket. Der nytter det ikke med takt og tilbakeholdenhet.

Det hender som en ikke unaturlig følge av denne utvikling at den unge manns neste skritt blir på de skrå bredder. Mangen en journalist er blitt skuespiller. Det ble iallfall vår Gustav. I noen sesonger var han knyttet til

(Forts. side 6)

SIEGFRIED:

Professor Andenæs og innlegget i anti-Hewins-boken

Smidigere og mere overbevisende i rollen som den «objektive», men bare drøvtygging på gamle, tilbakeviste argumenter

Den tredje i rekken av UD's anti-Hewins-skrivere i motboken er — vi hadde nær sagt naturligvis — professor dr. juris Johs Andenæs. Også hans standpunkter er velkjente fra før og har etterhvert stivnet i ortodokst forsvar av de autoriserte dogmer i forbindelse med «retts»-oppgjøret.

Han gjør da heller ikke mange sidesprellene i sitt anti-Hewins-bidrag, men han er jo adskillig mer smidig enn sine to medskribenter og foregir imellom til og med å drøfte motargumenter alorlig. I virkeligheten er det naturligvis bare et skalleskjul for urokkelig subjektivitet der hvor juridisk anstendighet krever objektivitet. Det fremgår forøvrig av hele grunnlaget for og meningen med boken at medarbeiderne må være vel forankret i den «rette tro», for det er vel ingen som tror at UD på vegne av de ansvarlige for «retts»-oppgjøret ville utgi en anti-Hewins-bok hvis forfattere i objektiv meningshederlighet kom til det resultat at Hewins hadde rett og at «retts»-oppgjøret var en politisk forfølgelse ikledt rettens kappe.

Det er ikke mulig her å beskjeftige seg detaljert med den andenæske juridiske drøvtygging, men la oss iallfall peke på visse eiendommeligheter. Innledningsvis har vi imidlertid lyst til å berette en liten søt historie som ligger etpar år tilbake i tiden. FOLK OG LAND fikk da en innkallelse til politiet på Nr. 19 og fikk seg forelagt en anmeldelse for at det ikke var anført trykkersted på bladet. Det viste seg at denne anførsel under en nyoppsetting av de nærmere data vedrørende avisen på siste side var falt bort. Vi gjorde politiet oppmerksom på at avisen i de siste 10 år var blitt trykket på samme sted, at dette tidligere iallfall var blitt angitt og at det ingen vanskelighet var for politiet eller andre myndigheter å finne frem til de ansvarlige i forbindelse med aivsen. Vel, politiet fant da også at det var lite å hefte seg ved det som hadde skjedd og at det til og med var temmelig tvilsomt om det var avisen eller trykkeriet som var rette vedkommende i saken. Imidlertid var vi naturligvis sterkt interessert i å få

Professor Andenæs.

vite hvem det var som ikke bare studerte FOLK OG LAND så grundig, men som også var så samfunnsbekymret at vedkommende gikk til politianmeldelse. Anstendige mennesker — og også «retts»oppgjørets forsvarene — later jo vanligvis som om FOLK OG LAND ikke eksisterer — så slipper de å svare på alt de intet svar har på! Politiet lot oss også anstendig nok få se anmeldelsen og det viste seg at den var undertegnet av en herre ved navn Andenæs. Riktignok hadde han ikke samme fornavn som professor Johs., men han hadde pussig nok samme adresse, så vi sluttet oss til at det måtte være en sønn som så tappert stod frem. Så ingen vet altså hvor haren går.

Men, tilbake til professor Andenæs og hans motinnlegg i UD-boken. Det viser seg at det nærmest var de straffende myndigheter og ikke de politisk forfulgte NS-folk som hadde vanskelighetene «during the first

period». Det var vanskelig for dem, skriver Andenæs «å tilfredsstille folkekravet om en hurtig, streng og grundig avregning. (Noe om en rettferdig hører vi karakteristisk nok ikke. Vår bemerkning.) Avisene offentliggjorde sinte brev om de mange som gikk fri (Tyskerarbeiderne kanskje? Vår bemerkning), og om den forferdende mildhet ved behandlingen av arresterede kollaboratører. Særlig ble sakførerne som var engasjert i prosessene sterkt kritisert og beskyldt for å skape forsinkelse ved å påberope seg alle slags formaliteter.»

Legg merke til hvor behendig anti-Hewins-bokens juridiske lys her lar «folkemeningen» — demonstrert ved noen leserbrev fra mer eller mindre forrykte personer — uttale seg om hvor lemfeldig NS-folkene ble behandlet, mens han selv ingen mening gir uttrykk for. Hensikten kan bare være den ene: å gi utlandet inntrykk av at så langt fra at NS-folk ble mishandlet under «retts»-oppgjøret, så var «folkemeningen» altså at de ble altfor mildt behandlet.

Da det ikke lenger står til å benekte at det foregikk tildels grov mishandling av fangene, så medgir den smidige professor Andenæs like godt at det foregikk «noen uheldige episoder i fangeleirene», men det var de «voldsomme følelser» som hadde skylden, og så fangevokterne, men ikke de som hadde det virkelige ansvar naturligvis og som var vel vitende om det som foregikk. Eller som Andenæs uttrykker det:

«Vaktene, som for størstedelen bestod av hjemmestykker og polititropper fra Sverige, var

(Forts. side 7)

Nationaltheatret sett gjennom musikpaviljongens søyler.

Fra de såkalte rettsforhandlinger mot Quisling.

Små kulturportretter -

(Forts. fra side 5.)

Fahlstrøms Teater. Det kan kanskje være tvilsomt at han satte noen særlige spor etter seg der. Det eneste signaturren husker om ham var at engang vi studerte en plakat med en lang fortegnelse av de rollehavende, så sto han aller nederst på listen: To bondegutter Gustav Berg-Jæger og Victor Bernau.

Uten talent har han dog sikkert ikke vært. Det er neppe noen tilfeldighet at da vår dengang så kjente skuespillerinne Marthea Tønder la ut på en stor Norges-turné med Gunnar Heibergs skuespill «Balkonen», så ble stykkets lyriske elsker, Abel, spilt nettopp av vår Gustav.

Fra tilskuerplassen fortøner det å være skuespiller seg ofte som en gylden drøm. I virkeligheten kan det være en temmelig prosaisk tilværelse aften etter aften å måtte lire av seg forfatteres tåpeligheter, og med hvert uttrykk og hver bevegelse omhyggelig innprentet av mer eller mindre snøflete instruktører.

Berg-Jæger fikk iallfall nok av det. Og så kom turen til det store utland. Ja, hva var han ikke borte i da? Ved en leilighet betrodde han en skipsreder, en kampfelle, at han hadde vært til sjøs. Og ved en annen leilighet så signaturen et bilde av ham i fullt tropeutstyr. Som plantasjeinspektør på Jamaica eller et lignende varmt sted.

Det var i de år filmen for alvor holdt sitt inntog. Overalt dukket kinoteatre opp som paddehatter, og naturligvis var ikke alt som dengang ble vist av noen fremragende kvalitet. Gustav Berg-Jægers far var en kjent mann i kristne kretser, og det sier seg nesten selv at fra det hold så man med uro og bekymring på den nye kunstart. Kritikklosheiten var ofte stor og programvalget ytterst tilfeldig. Med støtte fra kristent hold ble så kinoen Bio-Kino i Stortingsgaten til. Den skulle bli en kvalitetskino som en motvekt mot alle de dårlige filmene. Redaktør Berg-Jæger var ildsjelen i foretagendet, men da han ikke selv følte seg egnet til å påta seg den daglige ledelse ble sønnen Gustav hjemkalt.

Og han skulle ha alle forutsetninger for oppgaven: et fint kunstnerisk gemytt og et kristent livssyn. Man kan da også trygt si at den lille eksklusive kinoen satte merker etter seg i de år den eksisterte.

Da innførelsen av den kommunale kinodrift, et av

datidens store feilgrep, slo benene unna de private kinoer, var Berg-Jæger besatt av filmbasillen. Som så mange andre feilbedømte han situasjonen og forsto ikke at i og med at filmvirksomheten var kommet inn under politisk, altså ikke faglig ledelse, så var i virkeligheten alle sjanser for en velordnet og naturlig utvikling på filmens område forspilt her hjemme.

Det er lett å innse hvorfor Berg-Jæger lot seg narre. De hyrdetoner politikerne spilte til å begynne med høres lokkende ut. Den kommunale overtagelse av kinoene hadde ideelle motiver, het det. Den skjedde utelukkende av kulturelle grunner. Nu vet jo de fleste hvilket bedrag dette var. Under «filmstreiken» for et par somre siden fremkom en lang rekke artikler i avisene som avslørte humbugen. Vi fikk høre om hvordan politikerne ved å holde billettprisene nede samtidig som de betalte en aldeles uforsvarlig lav filmleie klarte å oppnå store kommunale kinooverskudd, mens til gjengjeld vår egen filmkunst ble nærmest drept og utleiebyråenes økonomiske stilling undergravet.

Men Berg-Jæger gikk ufortrødent i gang. Han startet med brask og bram en filmskole som til å begynne med fikk stor tilslutning. Men det viste seg snart at den hang i løse luften. Hva skulle man egentlig med filmskuespillere når man ingen filmproduksjon hadde? De få norske filmene som så dagens lys gikk alle med store underskudd. Kinokassene ble plyndret til alle slags formål bortsett fra filmen selv.

Noe mer hell hadde han med det tidsskrift han startet, «Filmen og Vi». Det holdt seg i live et halvt dusin år, men så var det da også velredigert, underholdende og avvekslende.

Selvsagt ble det mer hobby enn forretning og ga ikke grunnlag for selv en mager eksistens. Han måtte derfor spe på med oversettelse av filmtekster, musikkannmeldelser i dagspressen og meget annet.

Dengang var filmoversettelsene mildest talt så som så, og merkelige tekster var det nok av. Vi husker to banditter som med dragne revolvere sto overfor hverandre ute på prærien. «Let's come to business», sier den ene. Oversettelsen lød: «La oss gå inn på kontoret».

Og så en annen: «Follow me to my dug-out». Oversatt: «Bli med til gravuten».

Berg-Jæger med sine solide sprogkunnskaper og sin sikre sprogsans laget en hel liten revolusjon i dette villniss.

Et ikke uviktig avsnitt av hans liv utgjorde årene som hallomann i Kringkastingen. Hans behagelige, kultiverte stemme var som «skreddersydd» til jobben. Han ble da også uhyre populær blant lytterne. Det var dengang i pionertiden da han sammen med Vilhelm Tvedt, «onkel» Bødtker og Theodor Hald utgjorde den verdifulle grunnstammen i staben. Det er vemodig å tenke på den fine dannelsen disse representerte i motsetning til alle de røde fyrene som plager oss idag med sin sjofle hets og sin mildest talt eiendommelige historietolking. Det er mulig overlege Ustvedt er en fremragende medisiner, men som kringkastingssjef må han betegnes som mislykket.

Så ble vår venn direktør for Musikkcentralen, en stor, ny musikkhandel i Akersgaten, samtidig som han ble sjef for grammofonelskapet Brunswicks norske afdeling. Musikkcentralen hadde også et eget impressariobyrå som i noen år konkurrerte hårdt og ikke uten hell med Rulle. Det var adskillige kunstnere av virkelig format som det lykkedes Berg-Jæger å fravriste Rulle og Vogt-Fischer.

Men vår urolige Gustav skulle videre på sin vei.

Nu fulgte endel år som reklamesjef i det amerikanske filmselskap Paramount. Det høres kanskje ikke så morsomt ut, men det kan trygt sies at han gjorde det morsomt. Fantasi og oppfinnsomhet parret med smak og kultur var mangelvare i filmen som de fleste steder ellers, og påny viste det seg at han hurtig ble en ener på sitt felt. Og hele tiden var han aktiv med sin positive kritiker- og journalistvirksomhet.

Da NS ble til var Berg-Jæger levende interessert. Vi husker ved en stor partimønstring da NS-guttene marsjerte stramme oppover Karl Johan etterat kampfelene Albert Wiesener og J. B. Hjort hadde holdt flammende taler på Grønlands Torv. Marxistene var hvitglødende av raseri. Hånsord og knyttede never fylte luften, og da Føreren kom, hylte de opphissede kommunister: «Pepper! Pepper! Pepper!»

Vi ble oppmerksomme på Berg-Jæger og komponisten Per Reidarson som betraktet marsjen med lysende øyne.

— For en praktfull ungdom, sa de begge, hvor vi kan være stolte av den!

Da høsten 1940 oppfordringen kom til alle nasjonalsinnete menn og kvinner om å slutte opp om NS i landets skjebnetime så var selvsagt Berg-Jæger en av de første som meldte seg. Det sto ham fullkomment klart at dette var den eneste mulighet til med noen sjanse å kunne kjempe for nasjonale interesser mot okkupasjonsmakten. Den s.k. motstandsbevegelse kan skryte til de er blå i trynet av sin sabotasje og annen vold, men det var rene nålestikk for de fremmede. Det var NS-folkene, den virkelige motstandsbevegelse som Gudbrand Lundekalte dem, som utrettet alt som var effektivt og nyttig for landet under krigen. Hvordan skulle det ha sett ut uten deres kamp og oppofrelse?

Kristoffer Aamot hadde i endel år vært direktør for Oslo Kinematografer. Det var en typisk politisk utnevnelse, og det var vel derfor egentlig ikke til å undre seg over at han så mer politisk enn faglig på sitt arbeid. Det var neppe bevisst fra hans side at han ble den som mer enn noen annen strangelerte vår nasjonale film, for det sto ham visst aldri klart at det ikke lar seg gjøre å lage film når kinokassen i sin helhet tømmes til Vigelandsanlegget og andre uvedkommende formål samtidig som de økonomiske muligheter for filmkunstnerne i et og alt var elendige.

Gustav Berg-Jæger ble den nye kinodirektør. Med ham hadde man fått en leder med høye faglige kvalifikasjoner. Det var et i alle deler populært valg som vakte alminnelig glede i filmkretser.

Men det var en stilling som det under krigen var langt viktigere å besette med den rette mann enn kinodirektørens: sjefen for Nationaltheatret. Her var det endel som gikk varmt inn for Tancred Ibsen. Det ville ha vært en fjær i hatten for partiet om ikke alene en sønn av dikterkongen Bjørnstjerne Bjørnson og en sønnesønn av Jonas Lie sto på vår side, men også en sønnesønn av den store Henrik hadde slått følge. Ulykkeligvis satte sjefen for Teaterdirektoratet, Finn Halvorsen, seg avgjort mot tanken ut fra den begrunnelse at Ibsen ikke var teatermann. Så ble det Berg-Jæger til stor sorg for filmens folk. Hans etterfølgere som kinodirektører i de vanskelige år var bra og velmenende, men deres faglige kvalifikasjoner var små, og følgen ble da også den utglidning våre motstandere arbeidet så energisk for å oppnå på alle

felter, her kom adskillig lettere enn tilfellet ville ha vært hvis vår Gustav hadde sittet i sjefsstolen.

Men til gjengjeld fikk Nationaltheatret en førstetrangs kraft som leder. Ikke alene var han kunnskapsrik og høyt kultivert, men ikke minst var han et hjertemenneske. Det fantes ikke ond i ham, han var i ordets riktige betydning en god mann.

Så ble vel også skuespillerne glade for å få ham? Det skulle man tro, men da kjennet man ikke skuespillere.

Ved en leilighet da to kjente skuespillere hadde rotet seg bort i vanskeligheter og var blitt satt fast, rettet vi en innrengende appell til vedkommende i Reichskommissariatet om å sette dem på frifot igjen: «Sie müssen nicht vergessen dass die Schauspieler Kinder sind.»

«Jawohl, aber böse Kinder», var svaret.

Ingen dårlig karakteristikk. Og Gunnar Heiberg har uttrykt det enda mer brutalt: «Utaknemlig som en skuespiller», skrev han engang.

Å holde styr på disse uregjerlige menneskene krever da også en jernhånd. Vi hører stadig om spektakler på teatrene. Nylig leste vi om en ung skuespillerinne på Det norske Teatret som i berettiget vrede hadde lappet til hovedrolleinnhaveren som så på sin side svarte med å maltraktere henne i en grad så hun måtte på Legevakten for å syes sammen igjen.

Hva var det for et vepsebol man hadde satt Gustav bort i? Hans vennlighet, elskverdighet og godhet ble belønnet med surhet og vrangvilje. Til tross for dette fikk han gjennomført en rekke forestillinger som det sto berettiget respekt av.

De onde undergrunnskrefter likte ikke dette. De fikk i stand en publikumsstreik så det ofte ble å spille for nærmest tomt hus.

Men enda var det ikke nok. Av alle ulykker som man hopet over Gustavs hode kom rosinen i pølsen til slutt: en av de «böse Kinder» satte like godt fyr på teatret! Skulle man ha hørt om maken til patriotisk innsats! Befant vi oss på galehus?

Selv den sterkeste kunne bli slått ut av mindre enn dette, men den tilsynlatende saktmodige teatersjef viste seg nu å være «der eiserne Gustav». I andre lokaler stablet han nye forestillinger på benene, utrettelig og ukuelig. Like blid i all motgangen, like urokkelig i sitt arbeide for å fylle den oppgave man hadde betrodd ham.

Ingen må tro at dette falt ham lett. Ømfindlig og hjer-

PROFESSOR ANDENÆS -

(Forts. fra side 5.)

mest ganske unge menn uten trening eller erfaring i behandling av fanger. Noen av dem hadde personlig erfaring fra opphold i fangeleire og hadde fått sine idéer om hvorledes fanger skulle behandles fra tyskerne og NS-politiet (!) Det var tilfeller da vaktene — i sin reaksjon på disiplinærbrudd, eller til og med uten spesiell foranledning — gjorde bruk av irregulære straffemetoder, slik som kraftig drill og, (men naturligvis bare) i noen tilfeller slag og spark, eller moret seg med å skremme fangene ved å fyre over hodene på dem eller på annet vis.»

De av våre lesere som har eprsonlige erfaringer om det som foregikk kan jo bedømme om disse innrømmelser fra Andenæs' side dekker det som virkelig foregikk. Det får nu stå hen. Vi peker bare på at NS-folk som hadde gjort seg skyldig i noe slikt

tevarm som han var trengte han sympati og forståelse. Den propagandaoppheissete hatefullhet med all dens snuskete smålighet pinte ham, og det er neppe noen overdrivelse å si at de forholdsvis få år i teatersjefstillingen eldet og knekket ham. Når hertil kom den like umenneskelige som meningsløse forfølgelse etter krigen, så er det ikke til å undre seg over at han — som så mange andre av våre kamerater — fikk en altfor tidlig død. Da vi sto ved hans grav, fyltes vi av en sorg og en harme som truet med å overmanne oss. Et fint og edelt menneske var froset ihjel.

Slik var de menn som man våget å spytte på og trekke ned i sølen. De har vært sitt land til uvisnelig heder, og når engang den røde propagandatake er forsvunnet, så vil man innse det. Nokså ubegripelig at det ikke forlengst er gått opp for borgerlige og moderate kretser at de har latt seg ta ved nesen av en kommunistisk kjempebløff som ganske enkelt gikk ut på å eliminere de beste og mest nasjonale elementer i vårt folk. De fikk en himmelsendt sjanse til å gjøre dem til syndebukker for andres svikt og forsømmelser. Hvis de ikke hadde fått den, så hadde de vel funnet på noe annet. Det er ganske tydelig at den kulturelle oppløsning skal gjenomføres på alle felter og for enhver pris. Vi må innrømme at de allerede er kommet langt. For langt, og nu må de bremses.

Relator.

hadde dødsstraff truende over seg. Men det går dog forvidt når forfatteren gir det utseende av at myndighetene straks og ved hver anledning grep inn mot dette! Vi har i erindring noen av disse uhyre få skueprosesser mot slike voktere, og vi husker domstolenes reaksjon. Ellers var det jo fortrinsvis NS-folk (og andre) som offentlig berettet om det som foregikk domstolene gikk løs på. Og i en bok eller en lengere beretning var det jo alltid noen småting å finne som en kunne dømme forfatterne for. Dermed anså myndighetene også de 95 % riktige ting i beretningene avferdiget. Men slik beskriver den objektive Andenæs det:

«Overalt hvor det var mulig å fastslå kjensgjerningene om forbrytelsen og gjerningsmannens identitet i slike saker, grep myndighetene inn ved å sette igang straffeforfølgning.»

Og så rykker da Andenæs selv frem i god orden bak «folkemeningen» og forteller de utenlandske lesere at disse små og ubetydelige episoder er blitt forstørret og utnyttet skammelig i propagandaen mot «retts»oppgjøret:

«De irregulariteter som fant sted og som var begrenset til de første dager eller uke etter befrielsen (Kan Andenæs virkelig tro dette?), burde imidlertid betraktes som riktignok beklagelige, men sporadiske hendelser.»

Efter således å ha avfeiet de avskyelige ting som hendte som små sporadiske hendelser som skyldtes de meget unge og uerfarne menn «retts»oppgjørets fedre slapp løs på NS-folkene, har imidlertid den objektive og velmenende Andenæs råd til å spandere noen medfølgende ord på ofrene:

«For Quislings understøttere og deres familier var dette en hard periode. På en måte led de som var blitt internert og som ikke ble utsatt for daglig klander minst. Det var også noen tragedier med selvmord, en spesielt rørende. Få dager efter befrielsen ble det meddelt i pressen at en NS-fengselsdirektør hadde drept sine to barn, sin hustru og tilslutt seg selv. Da hans far, en gammel lærer, hørte hva som hadde hendt, tok han og hans hustru livet av seg sammen.»

Så tørker da Andenæs en tåre før den drypper på manuskriptet og går løs på «Quislingprosessen».

Vi skal ikke her komme nærmere inn på denne makabre prosess, som en ikke kan få et riktig inntrykk av uten selv enten å ha overvært prosessen eller ha lest det stenografiske referat. Andenæs er klok nok til ikke å beskrive det som foregikk på den vanlige hatske måte — eller kanskje han til og med mener det oppriktig. Han slår fast at retten hovedsakelig bygget sin kjennelse forsåvidt angikk anklagen om å ha samarbeidet med tyskerne om invasjon på Alfred Rosenbergs dagbok, som vi har behandlet inngående her i FOLK OG LAND tidligere. Og forfatteren lar også Quisling selv slippe til med noen få utdrag av «Quislings store sluttale» som hadde en «patetisk klang». Men — slår Andenæs med rette fast — «Det kunne bare bli ett resultat av prosessen. Quisling ble funnet skyldig i nesten alle punkter og ved dom av lagmannsretten 10. september 1945 ble han dømt til døden.»

Forfatteren drøfter så på et vis de innvendinger som ble reist både av Quislings forsvarer og senere. Det er ikke fastsatt dødsstraff i Norge i straffeloven av 1902, skriver Andenæs, men nu er plutselig ikke den så vesentlig lenger som etpar sider tidligere. Nu er det den militære straffelov som er blitt den avgjørende og som hjemler dødsstraff. Riktignok førtes prosessen for en sivil rett — av gode grunner, og riktignok kan dødsstraff efter denne lov ikke effektueres efter «krigens slutt», men Høyesterett fant det karakteristisk nok ikke nødvendig å diskutere definisjonen av dette begrep, for

«Enhver person — — — som var skyldig i en forbrytelse som kunne medføre dødsstraff, kunne ha en viss utsikt til å unngå dødsstraffen, det vil si hvis han ikke kunne bli dømt og henrettet før krigens slutt, men efter Høyesteretts oppfatning hadde ikke forbryteren noen beskyttet rett til lettelse.»

Og slik slapp da Høyesterett forbi den pinlige vanskelighet, men den unnlot jo å forklare oss alminnelige dødelige hva så hensikten er med straffelovens bestemmelse om at fullbyrdelse ikke skal finne sted efter krigens slutt. Det gjør også herr Andenæs.

*

I neste avsnitt drøfter professor Andenæs eksilregjeringens lovgivende myndighet. Det er litt uklart enten Andenæs taler på egne vegne eller simpelthen bare på-

beroper seg Høyesteretts syn som bevis for at alt er vel og bra. Det er nok dessverre lenge siden det norske folk så på Høyesterett som den ufeilbarlige autoritet. Selv Hambro gav jo uttrykk for det — omenn på annen bakgrunn enn «retts»oppgjøret. Men selv overfor et dårlig orientert utland kan det vel neppe påregnes å være noe holdbart argument for de sterke angrep som er rettet mot norsk rettsvesen, Høyesterett ibefattet, at Høyesterett har gått god for lovligheten.

Andenæs — eller Høyesterett eller hvem det nu kan være — er naturlig nok noe varsom med å følge eksilregjeringens eksempel med å påberope seg «Elverumsfullmakten» som grunnlag for eksillovgivningen. En holder seg i denne bok til den konstitusjonelle nødrett, skjønt det ikke gjøres noe forsøk på å bevise hvori denne lovnød bestod når en nu vitterlig hadde lovbestemmelser om forræderi. Men likevel:

«I premissene for sin konklusjon refererte retten også til fullmaktene gitt til regjeringen av Stortinget under dets møte i Elverum om kvelden 9. april 1940.»

Så «Elverumsfullmakten» er tydeligvis udødelig.

Både i slutten av dette avsnitt og senere kommer Andenæs inn på et omstridt punkt, og ikke rettere enn vi kan se kommer han i skade for å understøtte det syn «retts»oppgjørets motstandere har gitt uttrykk for. Det dreier seg om den påstand at eksillovgivningen er lovlig om ikke av annen grunn så fordi den er «mildere» enn straffelovens paragraf 86. Dette åpenbare tøv om at det er «mildere» å få dødsstraff enn fengselsstraff efter den gamle lov, og at det er mildere å få fengsel istedenfor hefte, nye og vidtrekkende rettighetstap istedenfor de vanlige etc. får sin rette belysning ved dette som Andenæs anfører:

«Strafferammen i § 86 er modifisert ved en alminnelig bestemmelse i § 58 i straffeloven, som fastsetter at i saker hvor flere personer har samarbeidet i kriminell hensikt, kan straffen reduseres til mindre enn det normale minimum — — — Efter § 58 var det derfor mulig selv uten kollaborasjonslovgivningen å ilegge en mulkt, med eller uten tap av borgerrettigheter.»

I et avsnitt drøfter Andenæs hva assistanse til fienden egentlig er. Han kommer her også inn på spørsmålet om tyskerarbeiderne og sier i den forbindelse:

«Det kan ikke godt benektes at i praksis var reaksjonen, som

følge av de tekniske vanskeligheter (Bare det?) noe ujevn. Medlemmer av NS var registrert og kunne således klart utskilles. Det viste seg vanskeligere å definere andre former for upatriotisk oppførsel.»

Et eget avsnitt vier Andenæs «Var Norge i krig», litt sent får en si siden han selv slår fast at «assistanse til fienden ikke kunne betraktes som utgjørende en forbrytelse hvis Norge ikke var i krig med Tyskland under okkupasjonen». Noe nytt har Andenæs visselig ikke å tilføre diskusjonen om dette avgjørende spørsmål. Han varter opp med de gamle argumentene om at hovedavtalen i Trondheim som avsluttet krigen var en slags lokal avtale for de kjempende styrker i Nord-Norge, og unnser seg ikke engang for direkte fusk i kortene når han kaller kapitulasjonen i Trondheim for «kapitulasjonen i Nord-Norge». Ellers innrømmer han det som UK allerede har slått fast at det kan ha hersket rimelig tvil om denne krigstilstanden de første måneder og nevner også at «en fremtredende jurist i Trondheim skrev en avisartikkel i den retning». Men, sier professoren: «Det gjør ingen forskjell om den anklagede var klar over den nøyaktige begrensning av det legale begrep «krig». Og dessuten er kapitulasjonsavtalen og det dermed sammenhengende krigsspørsmål noe som NS-folkene har funnet på etterpå for å unnskylde seg! Hvorledes dette kan være tilfelle når den «fremtredende jurist» i Trondheim offentlig drøftet saken i en avisartikkel i 1940, sier Andenæs intet om. Heller ikke nevner han at NS-folk (som for eksempel undertegnede) i avisartikler sommeren 1940 efter kapitulasjonen gav uttrykk for at krigen altså nu var forbi.

La oss i samme forbindelse nevne et annet av professor Andenæs' lettkjøpte argumenter. Han slår fast at det er fullstendig feilaktig det som blant annet hans svenske kolleger hevder at det er stridende mot Haagerkonvensjonen når en eksilregjering gir lover med sikte på befolkningen i et okkupert land. For, skriver han, okkupanten har «ingen rett til å kreve av innbyggerne at de skal begå forræderi». Dette kan nok høres besnærende ut for ikke-folkerettskyndige utlendinger som heller ikke kjenner bestemmelsene i den norske straffelovs § 86 hvor det i siste avsnitt uttrykkelig slås fast at bestemmelsene ikke gjelder norske borgere bosatt på fiendtlig område.

(Forts. side 8)

MAJAVATN -

(Forts. fra side 4.)

uten at de blir innfridd, mens hundrevis av ungdom setter sitt liv på spill for å gjøre hva de anser for sin plikt. Etter henrettelsene vil bitterheten bli enda større.»

Dok. nr. 40. Legasjonen i Stockholm til U.D. dat. 24. oktober 1942. (Hjemmefronten til Regjeringen). Skriv. Orig. i U.D. Forelagt Utenriksministeren. Påtegnet sett av Kongen. Kopier sendt Forsvarsdepartementet og E-kontoret. Side 121:

— «En bror av den henrettede Alf Stormoe, Egil Stormoe, som arbeider som gruppefører sier på egne og kameraters vegne at de har båret 12 tonn våpen, ammunisjon og utstyr over fjellet, og at det hver gang det kom en ny ladning ble meddelt dem at lederne fra England hadde sagt at det hastet, og at man måtte skaffe flest mulig til arbeidet. Da første ladning kom fikk de beskjed om at invasjonen ville finne sted senest den 15. mars i år. Dette tidspunkt ble imidlertid stadig utsatt, men da den siste ladning kom i juli måned, ble det sagt at det hastet slik at mange måtte forlate onnearbeidet, idet man gikk ut fra at invasjonen var umiddelbart forestående. I tillit til løfter, som man måtte gå ut fra var gitt av de ansvarlige ledere i England, ble 2 å 3 hundre mann tatt med til dette arbeid. Blant disse var det mange som man ikke ville ha tatt med hvis arbeidet hadde vært lagt an på lang sikt. Heller ikke ville man ha brukt så mange folk dersom det ikke var blitt sagt at det hastet så sterkt. Etter det som er hendt er stemningen hos de gjenværende meget nedtrykt. Skuffelsen er så stor og tilliten så liten at man ved en fremtidig landgang ikke lenger kan regne på den samme aktive inngripen fra befolkningens side som tidligere ville ha vært en selvfølge. De beste er allerede borte og de som er igjen vil nødig utsette seg for større personlig fare enn strengt tatt nødvendig.»

Men det er ikke nok med dette for briter og andre som etter statsminister Nygaardsvolds og utenriksminister Trygve Lies mening i de foran siterte statsdokumenter bak regjeringens rygg og uten dens vitende hadde tuklet med Majavatn-affæren, slik at denne kunne innregistreres som landsskadelig, hva sniklöp under okkupasjonen alltid kan bli. Men Majavatn som kameleon John Lyng og den sterkt gjendiktende sjefredaktør i VG Christensen, Lillegaard og mange andre har søkt å

utnytte uten nok dokumentarisk og faktisk grunnlag — Majavatn ble på grunn av dens iboende løgn en fæl bumerang mot britene og deres leiesvenner. Hvorfor turde ikke emigrantregjeringen «gå til drastiske skritt som avskjed av de ansvarlige» som det heter i Trygve Lie til Bull 16/2 1943?

Hva skrives det ikke i aktstykket boken på side 122:

«Et annet medlem av organisasjonen, Rolf Rogne, som har sittet arrestert i tre uker sammen med dem som ble henrettet, slutter seg til denne fremstilling og fremholder at for et par måneder siden var skuffelsen over at den lovede invasjon ikke fant sted så stor at da arrestasjonene foregikk, må stemningen sies å ha vært på bristepunktet. For igjen å få ro og hindre at flere menneskeliv gikk tapt til ingen nytte, var man så å si villig til å ofre alt.

Det er en stor fare for at den oppfatning kan bre seg at man like godt kan gi seg over og hjelpe tyskerne med å finne våpenlagre m.v.»

De som ikke kan kjempe militært og regulært mot en inntrenger, må holde seg til sin egen kapitulasjonsavtale med videre. Men England hadde interesse i bråk på Helgeland, ikke den britiske militære ledelse, men sabotasjedilletanter, hjulpet av norske ø'er og x'er.

Ord til Leif B. Lillegaard.

Når De neste gang skriver om saker og ting her i Norge under okkupasjonen, legg da redselen for ikke å skrive konform med den herskende klikks meninger i øyeblikket helt bort. Det det gjelder på langt sikt er å skrive det som er sant og derfor er i slekt med den norske granitt. De nevner ikke dette stygge mordet på Rødvik Nilsen, Majavatn, som etter oppdrag tok seg av Erling Grannes' gård etter at denne var rømt med sin familie og de fire Linge-karene, hvorav en på alt annet, enn uklanderlig måte drepte lensmann Fossem og hans fullmektig Skogmo som var i et helt lovlig og befalt ærend på Ursvold i Bindal. De er oppmerksom på at det er reist støtte av disse bra karer deroppe, ikke minst fordi en meget sosialt innstillet magnat og bra kar i Bindalen ville det. Under arbeidet med boken gikk De opp ruten til flyktningene sammen med drapsmannen, nuv. kaptein Harald Bugge. Dere to regnet ut at flyktningene under ledelse av det militære geni Erling Grannes hadde tilbakelagt omtrent 40 mil så godt som uten

«HISTORISK STOFF» I DANMARK

Eftersom tiden går og de gamle legender visner hen mer og mer fordi en ikke lenger har slik bruk for dem, kommer det frem flere og flere åpenhjertige uttalelser både her i Tjands og kanskje spesielt i Danmark. For kort

Andenæs -

(Forts. fra side 7)

Ellers noterer vi at Andenæs fremdeles opprettholder sitt gamle «silkefrontsyn» når det gjelder det kollektive erstatningsansvar. Han skriver at «det er meget tvilsomt om dette syn (begrunnelsen for det kollektive ansvar) er korrekt», men som den lovlidige mann han er, så anfører Andenæs den høyst kompromiterte Høyesteretts kjennelse som avgjørende.

Det får være nok med disse små plukk fra den meget omfattende villedning professor Andenæs gir om den juridiske side av «retts»oppgjørets lovlighet. Hans anførsler er så å si på alle punkter tilbakevist på forhånd både i en rekke artikler i dette blad og i større arbeider av blant andre professorens svenske kolleger i Institutet för Offentlig och Internationell Rätt» (som han

mat med tyskerne etter seg over det mosegrodde fjellet og med tre kvinner i sitt følge. Når jeg ser bort ifra at De i boken er konjunkturbetont, så er De etter min mening en stor skribent. Deres skildring av hvordan Erling Grannes førte flyktningen ut mot kysten og etter drapene på Ursvolden tilbake over Majavatn til grensen, det er norsk skrivekunst av format. Boken skulle ha vært gjort uhistorisk og kalt Flukten. Sabotørenes gjenlevende representant Einar Grannes ga Dem en knallende kritikk i Helgeland Arbeiderblad for 4/11 1964, merk her visse ting. Søk engang å se dette betagende tema i et langt syn og skriv om Majavatn omigjen uten å skjule til det politiske som har fordervet så mange gode oppslag i Norge. Selv kommer jeg engang tilbake til dette tema som jeg har dovent, gledet og gruet meg over. Glem ikke de mange edle døde! Hva har de skyldige gjort for de etterlatte?

Alexander Lange.

tid siden fremsatte således den danske sakfører Carl Madsen, som i 1941 ble arrestert som kommunist av de danske myndigheter under deres samarbeide med tyskerne, en rekke injurierende beskyldninger under en TV-utsendelse. Københavns politidirektør Eivind Larsen ble således karakterisert som «SS-mordernes håndlanger». Om de danske dommere sa han: «Tilsvinet som bøddel-assisterer av de myrdedes blod er de danske dommere.» Også politikerne fikk sitt pass påskrevet: «Bødlenes medhjelpere var danske politikere. Den radikale Jørn Jønsen og Mussolinitilbederen Ole Bjørn Kraft er to av dem.» De to har etter verdenskrigen vært henholdsvis undervisningsminister og utenriksminister. Slik som i Norge overhører de anklagede alle slike ubehagelige henvisninger og det faller dem naturligvis ikke

forøvrig også nevner, men avfeier med at den svenske regjering hadde et annet syn fordi den av hensyn til forholdet til Norge avviste å støtte en svensk borger rammet av det norske «retts»oppgjør!), av advokat Helliksen, av major Kjelstrup og av prost Hedem. Men, som sagt i innledningen: Andenæs er en smidig og farlig debatant som virkelig kan få mindre orienterte til å godta de høyst mangelfulle henvisninger til kritikken over «retts»oppgjøret og de nødvendige innrømmelser han gjør som utslag av «objektivitet». La oss derfor slå fast at Andenæs er så langt fra en objektiv drøfter av disse spørsmål som noen kan bli. Han har i alle år — kanskje bortsett fra den aller første tid — stått i spissen for forsvaret av det misbruk av rettsvesenet som fant sted med politisk bakgrunn fra 1945 og utover. Det er mulig en kan få utlandet til å tro at det her dreier seg om en bedømmelse foretatt av objektive utenforstående nordmenn, men i Norge vet alle og enhver at Andenæs er de anklagede rettsmisbrukeres hovedstøtte under forsvaret mot den knusende kritikk som har vært reist mot «retts»oppgjøret, ikke bare — som Andenæs fremstiller det — av domfelte NS-folk, men av en rekke fremtredende og virkelig objektive nordmenn med hans profesorsale forgjenger Skeie i spissen.

inn å forsøke på den håpløse oppgave å renske seg. I et telegram fra København heter det at «Carl Madsen tigget og bad om å få en rekke injuriersaker. Men det kan jeg vel neppe regne med, sa han etter utsendelsen, og skulle noen av de nevnte våge seg ut, skal jeg støvsuge dette landet, for å finne levende vitner som kan fortelle herrene hva de foretok seg dengang, og jeg skal love at det blir kompromitterende ting som kommer for dagen. Carl Madsen får neppe anledning til å provosere sine motstandere. Allerede i går kveld meddelte de fleste av de angrepne at de ikke fant det rimelig å reise sak. Politidirektøren avferdiget påstanden om at han var «SS-mordernes håndlanger» med at her var det snakk om historisk stoff». I Danmark fant man som kjent beleilige syndebukker for et «rettsoppgjør» på samme vis som i Norge. Ellers merker man seg at også der henvises det til den berømmelige «historiens dom» når de faktiske forhold trekkes frem.

*

HØYESTE VAKTSOMHET

Zentralrat der Juden in Deutschland har påny oppfordret til «høyeste vaksomhet» overfor den «i Bundesrepublikken i den senere tid oppdukkende høyreekstremitiske, antijødiske propaganda». Dette følges på den partipolitiske front opp med krav om forbud både mot ukebladet NATIONAL ZEITUNG og mot det nasjonal-demokratiske parti, som hadde slik sensasjonell fremgang ved de siste lokalvalg i Bayern og Slesvig-Holstein.

—o—

FOLK og LAND

Kierschowsgt. 5, Oslo 4
Telefon 37 76 96
Boks 3214 - Sagene

Ekspedisjonstid: Tirsdag til fredag fra kl. 10 til kl. 15.
Mandag og lørdag holdes kontorene stengt.

Redaktør Melsom kan bare påregnes truffet etter forutgående avtale.

Abonnementspriser:

Kr. 40,— pr. år, kr. 20,— pr. halvår i Skandinavia
Utlandet kr. 25,— pr. halvår. I nøytralt omslag innenlands: Kr. 50,— pr. år, kr. 25,— pr. halvår.

Løssalg kr. 1,—.

Bruk postgironr: 16 450.

Utgiver A/S Folk og Land

Viking Boktrykkeri